

Hotar USA-baserna demokratin i Sverige?

Av Dan Glans. Publicerad i publicerad i Norra Skåne och Kristianstadsbladet.

22 januari 2025

Utgör de amerikanska militärbaserna i Sverige ett hot mot demokratin? Frågar du regeringspartierna lär de ruska på huvudet och avfärda frågan som orimlig.

DCA-avtalet är, enligt dem, till för att skydda vår demokrati och vårt sätt att leva – inte att hota det. Trots regeringens försäkran är det ett möjligt scenario. Vad skulle hända om en massrörelse växte fram i Sverige, en rörelse som tillsatte en folkvald regering som utmanade USA:s intressen? Historien är full av varnande exempel:

I Chile 1973 störtades Salvador Allendes folkvalda regering i en militärkupp med aktivt stöd av USA. Liknande interventioner ägde rum i Guatemala 1954 och Brasilien 1964. På 1980-talet finansierade och tränade USA de paramilitära Contras i ett försök att störta den folkvalda regeringen i Nicaragua. Exempelen kan mångfaldigas.

Den tidigare liberale politikern och FN:s vapeninspektör i Irak, Hans Blix, beskriver DCA-avtalet som att Sverige ”ger USA ett carte blanche” (SVT, 17 juni 2024). Ett vitt papper, som ger USA stora möjligheter att agera på svensk mark. Ett scenario som avfärdas av försvarsministern, som försäkrar att inget kan göras utan ett godkännande från den svenska regeringen. Men på baserna gäller inte svensk lag. Den amerikanska personalen omfattas av amerikansk lag och militära order, även utanför baserna. Kritiker menar att avtalet är så nära ett ockupationsavtal man kan komma.

Detta väcker viktiga frågor: Kan vi lita på försvarsministerns försäkran i en situation där USA:s maktposition och intressen hotas? Kan militärbaserna komma att utgöra ett hot mot fackföreningar, demokratiska institutioner och en folkvald regering, om USA uppfattar att dessa strider mot deras intressen?

Trots att militär verksamhet är en av världens största källor till koldioxidutsläpp, tycks klimatkrisen inte existera i upprustningsförespråkarnas verklighetsuppfattning. Om vi inte gör omedelbara och genomgripande samhällsförändringar går det riktigt illa, oavsett om det blir krig eller ej. Till exempel varnar 44 klimatforskare för att Golfströmmen står inför en kollaps. Klimatkrisen ställer oss inför enorma utmaningar, men det finns viktiga lärdomar att hämta från historien. 1905 tvingades den svenska regeringen dra tillbaka hotet om invasion av Norge efter massiva demonstrationer i Norge och hot om generalstrejk i Sverige. Resultatet blev att Norge kunde lämna unionen med Sverige – utan blodspillan.

Vad riskerar vi om en amerikansk president, som Donald Trump, skulle besluta att annektera Grönland eller kanske till och med Svalbard? Det kan låta långsökt, men frågan kvarstår: Vilka garantier har vi för att de 17 amerikanska baserna på svensk mark inte utgör ett hot? Om vi inte agerar kraftfullt för att rädda klimatet redan idag, går vi då mot en ultimativ klimatkatastrof? Och riskerar demokratins förlust till och med att framstå som sekundär i förhållande till vår överlevnad?

Det är frågor vi borde ha diskuterats innan beslutet om Natomedlemskapet togs och DCA-avtalet skrevs under. Även om besluten redan är fattade är det inte för sent att ompröva dem.

Det är dags att agera nu – för demokratin, för freden och klimatet.

Gay Glans

Medlem i Svenska Freds